מה: נגמר הדין פרק ששי סנהדרין

משום דהוי רוצח וגואל הדם שני כתובים הבאים כאחד. ולמאן דאמר מלמדין מיכא עיר הנדחת דדרשינן כפ׳ אלו מציאות (כ״מ דף לא:) מדכתיב הכה תכה ונסקלין נמי דכפ׳ ארבע מיתות (לקמן דף נב:) דרשינן מדכתיב מות יומתו דמיסב נס וא״ת בפרק אלו הנסקלין (לקמן דף עט:) דתנן חייבי מיתות שנתערבו זה בזה ילונו בקלה ואמר בגמרא [ט] שמע מינה מוותרה לדבר חמור הוי מותרה לדבר הקל והיכי דייק מינה דשמי׳ הכה דמיתתם בכל מיתות שיכול כיון דחייב מיתה וי״ל דדייק מדקתני כל חייבי מיתות אפי׳ הנך דלא דרשי הכי אי נמי [י] בוכח שאני:

אין לו בהן יד. וכגון שנקטעה משנקק לטומאה דאי קודם לכן הא אפילו שמואל דאמר קרא דכתביב מודה בעדים גידמים כדאמר לעיל [יא] ומה היכי דייק מהכא דבעי קרא כדכתיב דילמא שאני [יב] (התם) דכתיב תהיה דדרשינן [יג] מינה לענכ כל מילי:

רבי אליעזר אומר נותן על מקומו. הך מתניתין מיתניא איפכא כפ׳ ג׳ מינין (מיר מו:) נסיפו ורביס כיולא בהן בהכיא שמעתתא גופא פלוגתא דב״ש וב״ה דנזיר ממורט מיתניא איפכא כפ׳ הוליאו לו (יומא דף פא: ושם) וכן בהכיא פירקא (מיר דף לח:) פלוגתא דאביי ורבא דזג ומרגן איפכא (בפסחים) (דף מא:) ופלוגתא דאביי ורבא כיריס שאין מוכיחות כפ׳ בתרא דנזיר (ד׳ סב. ושם) איפכא כפ״ק דנדרים (ד׳ ה:) ופלוגתא דרבה ורב חסדא כפ״ק דבכורות (ד׳ ג. ושם) דטריפה היא איפכא כפ״ק דתמורה (ד׳ יא: ושם) [יד] השתא

בכל מיתה שאתה יכול להמיתו ת״ל מות יומת המכה מכל מקום [טו] שאני התם דאמר קרא מות יומת וליגמר מיניה משום דהוה רוצח וגואל הדם שני כתובין הבאין כאחד וכל שני כתובין הבאין כאחד [טז] אין מלמדין רוצח הא דאמרן גואל הדם מאי היא דתניא [1] גואל הדם ימית את הרוצח [2] מצוה בגואל הדם ומניין שאם אין לו גואל שב״ד מעמידין לו גואל שנאמר [3] בפגעו בו מכל מקום א״ל מר קשישא בריה דרב חסדא לרב אשי [יז] ומי לא בעינן קרא כדכתיב והתנן [יח] היה אחד מהן גידם או אילם או חיגר או סומא או חרש אינו נעשה בן סורר ומורה שנאמר [4] ותפשו בו ולא גידמין [5] והוציאו אותו ולא חיגרין [6] ואמרו ולא אילמין בננו זה ולא סומין איננו שומע בקולנו ולא חרשין מאי טעמא לאו משום [יט] דבעינן קרא כדכתיב לא שאני התם דכוליה קרא יתירא הוא ת״ש [כ] אין לה רחוב אין נעשית עיר הנדחת דברי רבי ישמעאל ר׳ עקיבא אומר אין לה רחוב עושין לה רחוב עד כאן לא פליגי אלא דמר סבר רחובה דמעיקרא בעינן ומר סבר רחובה דהשתא נמי כדמעיקרא דמי אבל דכ״ע בעינן קרא כדכתיב תנאי היא [כא] דתנן אין לו בהן יד בהן רגל אזן ימנית אין לו טהרה עולמית רבי אליעזר אומר נותן על מקומו ויוצא רבי שמעון אומר [כב] נותן על שמאלו ויוצא: **מתני׳** כל הנסקלין נתלין דברי רבי אליעזר וחכ״א [כג] אינו נתלה אלא המגדף והעובד ע״ז האיש תולין אותו פניו כלפי העם והאשה פניה כלפי העץ דברי רבי אליעזר וחכ״א [כד] האיש נתלה ואין האשה נתלית אמר [כה] (להן) רבי אליעזר והלא [כו] שמעון בן שטח תלה נשים באשקלון אמרו לו שמונים נשים תלה [כז] ואין דנין שנים ביום אחד: **גמ׳** ת״ר [כח] והומת ותלית יכול כל המומתין נתלין ת״ל [כט] כי קללת אלהים תלוי מה מקלל זה שבסקילה אף כל שבסקילה דברי רבי אליעזר וחכ״א מה מקלל זה שכפר בעיקר אף כל שכפר בעיקר במאי קא מיפלגי רבנן דרשי כללי ופרטי רבי אליעזר דריש ריבויי ומיעוטי רבנן דרשי כללי ופרטי והומת ותלית כלל כי קללת פרט אי הוו מקרבי להדדי אמרינן אין בכלל אלא מה שבפרט [ל] הני אין מידי אחרינא לא השתא

מיעוטו במקלת שמתחילה היה משמע כל דבר ובא המיעוטו ומיעט משמעו אלא תאמר הכל במשמע אלא כגון זה הכתוב אחריו והלומן לו: אהני

דם שנאמר בפגעו בו מכל מקום כלומר הפוגע הורגו ואע״פ שאינו גואל הדם אלא במקום גואל הדם ואקשי׳ למא״ד (ומ״) (דלא) בעינן קרא כדכתיב ולא ההתן כבן סורר ומורה והפשו בו ולא גידמין והוציאו אותו ולא חיגרין כו׳ ודחינן שאני התם דכוליה קרא יתירא הוא ותוב אקשינן מרחוב דעיר הנדחת דכולי עלמא בעינן קרא כדכתיב ודחינן תנאי נינהו דתנן בנגעים פרק אחרון אין לו בהן יד בהן רגל אזן ימנית אין לו טהרה עולמית ר׳ אליעזר אומר נותן על מקומו ויוצא ר׳ שמעון אומר נותן על של שמאל וידצא. תנא קמא סבר בעינן קרא כדכתיב ור׳ אליעזר ור׳ שמעון לא בעו קרא (כדכתיב): **כל** הנסקלין נתלין כו׳ ת״ר והומת ותלית יכול יהו כל הנסקלין נתלין כו׳ רבנן דרשי התורה בכלל ופרט כתיב כי יהיה באיש חטא משפט מות והומת ותלית אותו על עץ כלל כל מומת בא בפסוק של אחריו ופרט כי קללת אלהים תלוי וזהו המקלל ואם היה הפרט קרוב לכלל היינו דנין אותו אין בכלל אלא מה

ת״ל [מ] סקל יסקל: ואם לאו עד השני נוטל את האבן: נוטל והתניא רבי שמעון בן אלעזר אומר [מא] אבן היתה שם משוי שני בני אדם נוטלה ונותנה על לבו אם מת בה יצא וליטעמיך תיקשי לך היא גופא משוי שני בני אדם נוטלה ונותנה על לבו אלא [מב] דמדלי לה בהדי חבריה ושדי לה איהו כי היכי דתיתי מרזיא: ואם לאו רגימתו כו׳: והתניא מעולם לא שנה בה אדם מי קאמינא דעביד דאי מיצריך קאמינא אמר מר אבן היתה כו׳ והתניא [מג] אחת אבן שנסקל בה ואחת עץ שנתלה עליו ואחד סייף שנהרג בו ואחד סודר שנחנק בו כולן נקברין עמו לא צריכא דמתקני ומייתי אחריני חלופיהו נקברין עמו והתניא [מד] אין נקברין עמו אמר רב פפא מאי עמו [מה] עמו בתפיסתו אמר שמואל [מו] נקטעה יד העדים פטור מאי טעמא דבעינא [1] יד העדים תהיה בו בראשונה וליכא אלא מעתה עדים גידמין דמעיקרא הכי נמי דפסילי שאני התם [2] דאמר קרא יד העדים שהיתה כבר מיתיבי [מז] כל מקום שיעידוהו שנים ויאמרו אנו באיש פלוני שנגמר דינו בב״ד פלוני ופלוני ופלוני עדיו הרי זה יהרג תרגמא שמואל בהן הן עדיו ומי בעינן קרא כדכתיב [מח] והתניא [3] מות יומת המכה רוצח הוא אין לי אלא במיתה הכתובה בו [מט] מנין שאם אי אתה יכול להמיתו במיתה הכתובה בו שאתה ממיתו [נ] שאני התם דאמר קרא מות יומת וליגמר מיניה משום דהוה רוצח וגואל הדם שני כתובין הבאין כאחד וכל שני כתובין הבאין כאחד [נא] אין מלמדין רוצח הא דאמרן גואל הדם מאי היא דתניא [4] גואל הדם ימית את הרוצח [נב] מצוה בגואל הדם ומניין שאם אין לו גואל שב״ד מעמידין לו גואל שנאמר [5] בפגעו בו מכל מקום א״ל מר קשישא בריה דרב חסדא לרב אשי [נג] ומי לא בעינן קרא כדכתיב והתנן [נד] היה אחד מהן גידם או אילם או חיגר או סומא או חרש אינו נעשה בן סורר ומורה שנאמר [6] ותפשו בו ולא גידמין [7] והוציאו אותו ולא חיגרין [8] ואמרו ולא אילמין בננו זה ולא סומין איננו שומע בקולנו ולא חרשין מאי טעמא לאו משום [נה] דבעינן קרא כדכתיב לא שאני התם דכוליה קרא יתירא הוא ת״ש [נו] אין לה רחוב אין נעשית עיר הנדחת דברי רבי ישמעאל ר׳ עקיבא אומר אין לה רחוב עושין לה רחוב עד כאן לא פליגי אלא דמר סבר רחובה דמעיקרא בעינן ומר סבר רחובה דהשתא נמי כדמעיקרא דמי אבל דכ״ע בעינן קרא כדכתיב תנאי היא [נז] דתנן אין לו בהן יד בהן רגל אזן ימנית אין לו טהרה עולמית רבי אליעזר אומר נותן על מקומו ויוצא רבי שמעון אומר [נח] נותן על שמאלו ויוצא: **מתני׳** כל הנסקלין נתלין דברי רבי אליעזר וחכ״א [נט] אינו נתלה אלא המגדף והעובד ע״ז האיש תולין אותו פניו כלפי העם והאשה פניה כלפי העץ דברי רבי אליעזר וחכ״א [נט] האיש נתלה ואין האשה נתלית אמר [ס] (להן) רבי אליעזר והלא [סא] שמעון בן שטח תלה נשים באשקלון אמרו לו שמונים נשים תלה [סב] ואין דנין שנים ביום אחד: **גמ׳** ת״ר [סג] והומת ותלית יכול כל המומתין נתלין ת״ל [סד] כי קללת אלהים תלוי מה מקלל זה שבסקילה אף כל שבסקילה דברי רבי אליעזר וחכ״א מה מקלל זה שכפר בעיקר אף כל שכפר בעיקר במאי קא מיפלגי רבנן דרשי כללי ופרטי רבי אליעזר דריש ריבויי ומיעוטי רבנן דרשי כללי ופרטי והומת ותלית כלל כי קללת פרט אי הוו מקרבי להדדי אמרינן אין בכלל אלא מה שבפרט [סה] הני אין מידי אחרינא לא

קתמרי דלא שמע, דהתם קרא יתירא הוא טליה כדאמר בגמ׳ (לקמן עא:). **רחובה דמעיקרא בעינן.** דתנה שהיה לה מתחלה ולא שנשתן לה רחוב עכשיו (לקמן קיב:). **אין לו.** למלוקה, בהן יד בו׳ אין לו טהרה עולמית. לפי שאין יכול לקיים בו מתן דם ושמן על גיהן ידו (מיר מו:) דבעינן קרא כדכתיב (יומא מא. לקמן פח.).

עין משפט
נר מצוה

יז א ב מיי׳ פט״ו מהל׳ סנהדרין הלכה ח סמג עשין קמ:
יח ג ד מיי׳ שם הל״ט:
יט ה ו מיי׳ שם פי״ד הלכה ח:
כ ז מיי׳ שם פי״ב הל״ז:
כא ח מיי׳ שם פי״ד הלכה ח:
כב ט מיי׳ שם ופי״ג שם הלכה ז:
י ומיי׳ פי״ח מהל׳ רוצח הלכה כז:
כג כ מיי׳ פי״ב מהלכות ממזרים כסה הל״ח
סמג עשין רכ״ז:
כד ל מ מיי׳ פט״ו מהל׳ סנהדרין הלכה ו סמג עשין קג:
כה נ מיי׳ שם פכ״ד הל״ד סמג לאוין רמ:
כו ס מיי׳ שם פי״ד הל״י:

רבינו חננאל

ונוהגה על לבו אינו והתניא אבן היתה שם משוי שני בני אדם כו׳ ופרקי׳ דמדליה חבריה בהדיה ושכיח ליה לאבנא בידיה ושדי לה איהו עליה כי היכי דתיתי מרזיא פי׳ מכח כלומר מגביהין אותה שניהן למעלה ומניחה האחד ביד חבירו וכיון שאין בו כח להורידה מיד משתרבבת מידו ובאה עליו בכח: **תנא** מעולם לא הוצרכו לסקלו באבן שניה וכיון שהיו פוקלין אותו באבן ההיא היא היתה נקברת עמו והיו מתקנין אבנים אחרות ומתקנות תחתיה. דתנן אחד אבן שנסקל בו ואחד עץ שנתלה בו ואחד סייף שנהרג בו ואחד סודר שנחנק בו כולן נקברין עמו לא עמו ממש אלא עמו בתפיסתו פי׳ בר׳ אמות דיליה כדנרס׳ מת תופס ד׳ אמות: **אבר** שמואל נקטעה יד העדים אחר שהעידו פטור דהורג דבעינן יד העדים תהיה בו וליכא אבל אם היו העדים גידמין מעיקרא מקטיל ושני הכא דנקטעה משום דכתיב יד העדים ודייקינן יד שהיתה כבר אבל אם לא היתה כבר לא חיישינן לה איני דבעינן יד העדים ממש והתניא כל מקום שיעידו שנים כי בבית דינו של פלוני נגמר דינו של פלוני ופלוני ופלוני עדיו יהרג והרגמ׳ שמואל בהן הן עדיו כלומר אנו העדנו עליו ועל פינו נגמר דינו והנה אנחנו והנה ידינו איני דאיתא הא דשמואל דאמר בעינן קרא כדכתיב והא כתיב ברוצח מות יומת הרוצח ומיתתו בסייף וקי״ל כי אם עומד במקום שאין אדם יכול להורגו בסייף שהורגין אותו בחצים או באבנים באיזו מיתה שיכולין להמיתו ולמה לא קאמר כיון שאין יכול להורגו בסייף פטור הוא ושנינן שאני התם דרבי קרא מות יומת המכה מכל מקום. וליגמר שמואל מיניה כשנקטעה יד העדים. ודחי׳ משום דהוי רוצח וגואל הדם שני כתובין הבאין כאחד רוצח הא דאמרן מות יומת המכה מכל מקום גואל הדם כתיב הוא ימית את הרוצח. ואם אין לו גואל ב״ד מעמידין לו גואל

מסורת הש״ס

מ) נ״ל סקל יסקל מי יהיה ירה כך נוסחת הילקוט], נ) [ע״ז סב:], ג) [תוספ׳ פ״מק], ד) מכות ז. ניטין סח: כנ., ה) כ״מ לא: לקמן נג. ולקמן עב.], ו) [קידושין יב. כד. וש״נ], ז) [מכות יב.], ח) [מיר׳ תוס׳ סוטה כו. ד״ה דכתיב יסו׳], ט) לקמן עח., י) [לקמן עח.], כ) לקמן קיב., ל) לקמן פח. מיר מו: ע״ש יומא פא: בנעים פי״ד מבנה ט., מ) [מבנה דנגעים איתא אם נתן על של שמאל יפה], נ) סוטה כג., ס) [נ״ל לסם], ע) נ״ל הלי׳, פ) [לקמן פ:], צ) מיר׳ מהר״ם, ק) [נ״ל הכא], ר) [מנחות ה. ולקמן יט.], ש) [וע״ע תוס׳ מנחות נח: ד״ה ואיכא דאמרי].

תורה אור השלם

1. יד הָעֵדִים תִּהְיֶה בּוֹ בָּרִאשֹׁנָה לַהֲמִיתוֹ וְיַד כָּל הָעָם בָּאַחֲרֹנָה וּבְעַרְתָּ הָרָע מִקִּרְבֶּךָ:
דברים יז ז
2. אוֹ בְּאִיבָה הִכָּהוּ בְיָדוֹ וַיָּמֹת מוֹת יוּמַת הַמֻּכֶּה רֹצֵחַ הוּא גֹאֵל הַדָּם יָמִית אֶת הָרֹצֵחַ בְּפִגְעוֹ בוֹ:
במדבר לה כא
גֹאֵל הַדָּם הוּא יָמִית אֶת הָרֹצֵחַ בְּפִגְעוֹ בוֹ הוּא יְמִיתֶנּוּ: במדבר לה יט
3. וְתָפְשׂוּ בוֹ אָבִיו וְאִמּוֹ וְהוֹצִיאוּ אֹתוֹ אֶל זִקְנֵי עִירוֹ וְאֶל שַׁעַר מְקֹמוֹ:
דברים כא יט
4. וְאָמְרוּ אֶל זִקְנֵי עִירוֹ בְּנֵנוּ זֶה סוֹרֵר וּמֹרֶה אֵינֶנּוּ שֹׁמֵעַ בְּקֹלֵנוּ זוֹלֵל וְסֹבֵא:
דברים כא כ
5. וְכִי יִהְיֶה בְאִישׁ חֵטְא מִשְׁפַּט מָוֶת וְהוּמָת וְתָלִיתָ אֹתוֹ עַל עֵץ:
דברים כא כב
6. לֹא תָלִין נִבֵלָתוֹ עַל הָעֵץ כִּי קָבוֹר תִּקְבְּרֶנּוּ בַּיּוֹם הַהוּא כִּי קִלְלַת אֱלֹהִים תָּלוּי וְלֹא תְטַמֵּא אֶת אַדְמָתְךָ אֲשֶׁר יְיָ אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לְךָ נַחֲלָה:
דברים כא כג

מוסף רש״י

כולן נקברין עמו. דכתיב לא תלין נבלתו על העץ כי קבור תקברנו, אף הכן נמשמע, והכי אמרינן בפרק נגמר הדין (לקמן מו:) עץ שומע אני בין תלוס בין מתוכר, ת״ל כי קבור תקברנו מי שאינו מתוכר אלא קבורה, יצא זה שמתוכר קבורה ותליסה (ע״ז סב:). **שאם אי אתה יכול להמיתו במיתה הכתובה בו.** והייט סיף, כגון שהיה כספיה ובוכה ואתה יכול לעוקר בו חץ או לעוקרו (ב״מ לא.) כגון שהיה מכשף או שהיה לו נהר מפסיק ואתה יכול לירות בו חץ או אבן (לקמן עב.). **וכל שני כתובין הבאין כאחד אין מלמדין.** מדלא כתיב אחד ונגמור מילתו מיניה (קדושין כד.). **גידם.** יד קטועה (לקמן עא.). **חרשין.** אינן יודעין אם קבל דבריהם אם לאו, שאם אמר להם אני מקבל, אינן שומעין לו, ואע״פ שרואין שאין מקיים מצותן, מיהו אינו שומע בקולנו כתיב, ואיכא לאפוקי מוכחיה ולמדרש דנפשת הקול

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com